

УДК 378.016:796

СТАН ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ

Олексій КОСТЕНКО

Луганський національний університет імені Тараса Шевченка

Анотація. У статті розглянуто проблему сучасного стану професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх учителів початкових класів. Показано, що реальний стан професійно-прикладної фізичної підготовки цієї категорії фахівців знаходиться на низькому або середньому рівні. Отримані дані спонукають приділяти дедалі більше уваги варіантам поліпшення професійно-прикладної фізичної підготовки названої категорії педагогічних кадрів.

Ключові слова: професійно-прикладна фізична підготовка, майбутні учителі початкових класів.

Постановка проблеми та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. В останні роки спостерігається підвищення складності праці майбутніх педагогічних кадрів, де одна із ключових позицій належить майбутнім учителям початкових класів. У цьому випадку підвищується соціально-педагогічна значущість професійно-прикладної фізичної підготовки (ППФП) як фактора підготовки майбутнього спеціаліста до успішної трудової діяльності. Тому визначення реального стану ППФП є однією з актуальних проблем сьогодення.

Стаття виконана в руслі досліджуваної в Інституті фізичного виховання і спорту Луганського національного університету імені Тараса Шевченка теми „Теорія і методика профільного навчання за спортивним напрямком у старшій школі в умовах безперервної освіти” (державний реєстраційний номер 0108U002431).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженню проблеми професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів завжди приділялася належна увага, зокрема таким її аспектам як проблемі професійно-педагогічної культури (Е. Багнетова) [1], підвищенню ефективності підготовки учителя до формування у школярів здорового способу життя (М. Дедловська) [2], проблемі професійної діяльності з фізичного виховання школярів (С. Напреев)[3], підготовці учителів до фізкультурно-оздоровчої діяльності (К. Колодезніков) [4], питання прогностичної діяльності учителя (А. Хубієва) [5], професійно-прикладній фізичній підготовці (Л. Кожевнікова, О. Коломійцева) [6; 7] та ін. Досліджуючи особливості професійно-педагогічних умінь майбутніх учителів початкових класів, автор [6] встановила, що серед цієї категорії педагогічних кадрів спостерігається недостатній рівень володіння уміннями й навичками з фізкультурно-оздоровчої роботи. Отже, отримані дані свідчать про те що ППФП в аспекті фізкультурно-оздоровчої діяльності є незадовільною. Стосовно цього О. Юречко [8] зазначає, що лише 5 % учителів початкових класів проводять гімнастику до занять, 20 % використовують рухливі перерви, 17 % проводять фізкультурно-оздоровчі і спортивно-масові заходи в позанавчальний час. Також виникають проблеми організаційно-методичного характеру при проведенні уроків фізичної культури. Досліджуючи участь студентів спеціальності «Початкова освіта» в діяльності, пов'язаній з фізичною культурою (комісії студентських рад, суддівство, організація і проведення змагань, робота фізкультурно-оздоровчого клубу тощо), Т. Бондар [9] встановив низький відсоток (38,2 %) участі. Незважаючи на такий широкий спектр наукових праць, на нашу думку, належної уваги не приділено визначенню реального стану ППФП майбутніх учителів початкових класів в умовах сьогодення.

Формулювання мети дослідження (постановка завдань). Метою дослідження є визначити стан ППФП майбутніх учителів початкових класів та запропонувати варіанти поліпшення ППФП цієї категорії учителів.

Методи дослідження:

- аналіз науково-методичної літератури;
- аналіз і синтез;
- анкетування.

Організація дослідження. Дослідження проводилося в Інституті педагогіки і психології Луганського національного університету імені Тараса Шевченка.

Виклад основного матеріалу з аналізом отриманих результатів. Перш ніж перейти до визначення стану ППФП, важливо зазначити основну суть ППФП названої категорії педагогічних кадрів. Суттю ППФП, за даними [6], є розвиток і удосконалення професійно важливих фізичних якостей, а також набуття рухових умінь та навичок. Продовжуючи думку фахівця, необхідно сказати, що другим напрямом ППФП майбутніх учителів початкових класів виступає професійно-прикладна педагогічна підготовка, пов'язана з методичним і практичним формуванням педагогічних умінь.

Процес нашого дослідження основною суттю ППФП вбачає психофізичну підготовку до майбутньої професійної діяльності разом із підготовкою до ведення фізкультурно-оздоровчої роботи.

З'ясувавши суть ППФП майбутніх учителів початкових класів, переходимо до визначення її стану. Для цього ми провели анкетне опитування, в якому взяли участь 15 студенток I курсу навчання віком від 17 до 19 років. Спеціально розроблена анкета, відповідно до поставленої мети, складалася з 12 питань.

Відповідаючи на перше питання анкети «Яку користь від занять фізичною культурою, спортом і ППФП Ви вбачаєте для себе?», 46,7 % опитуваних відповіли, що користю занять ППФП вважають те, що вони підвищують рівень здоров'я і виступають активним відпочинком; 20 % студентів вважають що заняття ППФП тільки підвищують рівень здоров'я; 13,3 % – сприяють формуванню й удосконаленню важливих для життєдіяльності і професійної роботи фізичних і психічних якостей; 13,3 % – підвищують рівень здоров'я і забезпечують профілактику втоми; 6,7 % – забезпечують профілактику втоми і виступають активним відпочинком.

Стосовно того, чи забезпечує фізичне виховання психофізичну підготовку до майбутньої трудової діяльності, 60 % студентів висловились, що забезпечує частково; 33,3 % – що не забезпечує і лише 6,7 % говорять, що забезпечує. Ці результати спонукають до поліпшення процесу ППФП.

На запитання «Чи забезпечує ППФП фізичну надійність і готовність до високопродуктивної трудової діяльності?» 53,3 % респондентів відповіли, що забезпечує фізичну надійність і готовність до високопродуктивної трудової діяльності взагалі; 40 % – забезпечує фізичну надійність і готовність до високопродуктивної трудової діяльності в обраній спеціальності; 6,7 % – забезпечує фізичну надійність і готовність студентів до активної життєдіяльності.

Відповідаючи на питання «Які спеціальні завдання повинні вирішуватися в процесі ППФП?», 53,3 % студентів назвали розвиток фізичних і психічних якостей, необхідних студентам у життєдіяльності і професійній діяльності, а також теоретична і методична підготовка з питань ППФП студентів і спеціалістів, які працюють; 26,7 % – розвиток фізичних і психічних якостей, необхідних студентам у життєдіяльності і професійній діяльності, теоретична і методична підготовка з питань ППФП студентів і спеціалістів, які працюють, а також формування рухових навичок, необхідних у майбутній трудовій діяльності; 13,3 % – підвищення рівня функціонування органів і систем організму, які зазнають найбільшого навантаження в процесі майбутньої праці та теоретична й методична підготовка з питань ППФП студентів і спеціалістів, які працюють; 6,7 % – розвиток фізичних і психічних якостей, необхідних студентам у життєдіяльності і професійній діяльності разом з формуванням рухових, навичок необхідних у майбутній трудовій діяльності.

Відповідаючи на питання «Які розділи, на Вашу думку, повинна містити ППФП студентів Вашої спеціальності?» 53,3 % опитаних відповіли – теоретичну, практичну і методичну підготовки; теоретичну і практичну вважають 26,7 %; теоретичну і методичну підготовки – таку точку зору висловили 20 % студентів.

Визначаючи рівень фізичної і психічної підготовленості, більшість опитуваних (53,3 %) відповіли, що рівень їхньої фізичної і психічної підготовленості відповідає низькому рівню, а 46,7 % – що середньому.

Рівень теоретичної підготовки з ППФП, своєю чергою, є низьким (73,3 %) і середнім (26,7 %).

На питання «Як Ви оцінюєте Ваш рівень практичної підготовки з ППФП?» 73,3 % опитуваних відповіли – низький, а 26,7% – середній.

Стосовно того, що рівень методичної підготовки з ППФП є низьким відповіли 66,7 % респондентів і 33,3 % – що середній.

Результати ефективності різних методів фізичного виховання для рішення завдань ППФП оцінювалися за 5-бальною шкалою. У середньому метод суворо регламентованої вправи отримав оцінку «3»; ігровий метод – «4, 8»; змагальний метод – «4, 2», словесні методи – «3, 2»; наглядні методи – «4». Стосовно ефективності видів спорту, які сприяють ППФП, отримали такі оцінки: легка атлетика – «3, 5»; плавання – «4, 3»; спортивні ігри – «4, 6»; гімнастика «3, 5»; єдиноборства – «2, 1»; шахи – «2».

Завершальне питання анкети виглядало таким чином: «Як Ви оцінюєте за 5-бальною шкалою ефективність використання з метою ППФП студентів Вашої спеціальності різних форм організації цього процесу?». Серед запропонованих варіантів відповідей були такі: спеціальні заняття ППФП; заняття спортом з елементами ППФП; заняття фізичними вправами в режимі дня з елементами ППФП (фізкультурні паузи, хвилинки, гімнастика до занять), а також було запропоновано написати самостійний варіант відповіді.

Результати відповідей респондентів виглядають так: спеціальні заняття ППФП у середньому отримали оцінку «4,2» бала; заняття спортом з елементами ППФП – «4, 8» бала; заняття фізичними вправами в режимі дня з елементами ППФП (фізкультурні паузи, хвилинки, гімнастика до занять) – «3, 0» бала.

Спираючись на отримані дані, можна сказати, що варіантами поліпшення ППФП можуть бути такі:

- приділення належної уваги теоретичній, практичній і методичній підготовці на рівні з психофізичною;
- при організації процесу ППФП надавати переваги ігровому і змагальному методу, а при навчанні – наглядному;
- при організації процесу ППФП перевагу надавати таким видам спорту: спортивні ігри, плавання і легка атлетика;
- переважне застосування таких форм організації ППФП: занять спортом з елементами ППФП, занять фізичними вправами в режимі дня з елементами ППФП (фізкультурні паузи, хвилинки, гімнастика до занять).

Висновки:

1. Дані анкетного опитування свідчать про неналежний стан ППФП майбутніх учителів початкових класів: лише 13,3 % опитуваних користуються від занять фізичною культурою, спортом і ППФП вважають те, що вони сприяють формуванню й удосконаленню важливих для життєдіяльності і професійної роботи фізичних і психічних якостей; 6,7 % говорять, що фізичне виховання у ВНЗ не забезпечує психофізичну підготовку до майбутньої трудової діяльності і лише 33,3 %, що забезпечує; рівень фізичної, психічної підготовки знаходиться на низькому рівні (53,3 %), разом з теоретичною (73,3 %), практичною (73,3 %) і методичною (66,7 %).

2. Запропоновано такі варіанти поліпшення ППФП: приділення належної уваги теоретичній, практичній і методичній підготовці на рівні з психофізичною; надання переваги ігровому, змагальному й наглядному методам; при організації процесу ППФП перевагу надавати таким видам спорту як спортивні ігри, плавання й легка атлетика; використання таких форм організації ППФП як фізкультурні паузи, хвилинки, гімнастика до занять, заняття спортом з елементами ППФП та заняття фізичними вправами в режимі дня з елементами ППФП

Перспективи подальших пошуків у цьому напрямку. У перспективі планується розробити методіку ППФП майбутніх учителів початкових класів.

Список літератури

1. *Багнетова Е. А.* Формирование профессионально-педагогической культуры здоровья студентов педагогического вуза : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.08 / Е. А. Багнетова. – Сургут, 2004. – 208 с.
2. *Дедловская М. В.* Повышение эффективности підготовки учителя начальных классов к формированию у школьников здорового способа жизни средствами физической культуры : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Дедловская Марина Владимировна. – Барнаул, 2010. – 204 с.
3. *Напреев С. Г.* Специфика профессиональной деятельности учителя начальной школы по физическому воспитанию школьников [Электронный ресурс] / С. Г. Напреев. – Режим доступа : http://sociosphera.ucoz.ru/publ/konferencii_2010/problemy_sovremennogo_obrazovaniya/specifika_professionalnoj_deyatelnosti_uchitelja_nachalnoj_shkoly_po_fizicheskomu_vospitaniju_shkolnikov/6-1-0-140
4. *Колодезников К. С.* Профессионально-ориентированная подготовка будущих учителей школ к физкультурно-оздоровительной работе [Электронный ресурс] / К. С. Колодезников, М. Г. Колодезникова, С. И. Колодезникова. – Режим доступа : http://elibrary.ru/full_text.asp
5. *Хубиева А. М.* Совершенствование прогностической деятельности учителя начальных классов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 „Общая педагогика, история педагогики” / А. М. Хубиева. – Карачаевск, 2003. – 20 с.
6. *Кожевникова Л. К.* Профессионально-прикладная физическая подготовка будущих учителей начальных классов : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 „Теория и методология физического воспитания, спортивной тренировки и оздоровительной физической культуры” / Кожевникова Людмила Константиновна. – Краснодар, 2008. – 22 с.
7. *Коломійцева О. Е.* Оптимізація професійно-прикладної фізичної підготовки студентів середніх гуманітарних навчальних закладів : автореф. дис. ... канд. наук з фіз. виховання і спорту : [спец.] 24.00.02 „Фіз. культура, фіз. виховання різних груп населення” / Коломійцева Ольга Едуардівна. – Х., 2006. – 18 с.
8. *Юречко О. В.* Технология интегрированного обучения будущих учителей начальных классов физкультурно-оздоровительной деятельности [Электронный ресурс] / О. В. Юречко. – Режим доступа: <http://lib.sportedu.ru/press/fkvot/2007N6/p74-76.htm>
9. Бондар Т. С. Соціально-педагогічні умови вдосконалення фізкультурно-освітньої, рекреаційно-оздоровчої та спортивної діяльності майбутніх педагогів / Т. С. Бондар, В. В. Золочевський // Освіта Донбасу. – 2012. – № 3 (152). – С. 62-67.

СОСТОЯНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНО-ПРИКЛАДНОЙ ФИЗИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ

Алексей КОСТЕНКО

Луганский национальный университет имени Тараса Шевченка

Аннотация. В статье рассмотрена проблема современного состояния профессионально прикладной физической подготовки будущих учителей начальных классов. Показано, что реальное состояние профессионально-прикладной физической подготовки данной категории специалистов находится на низком или среднем уровне. Полученные данные заставляют уделять все больше внимания вариантам улучшения профессионально-прикладной физической подготовки данной категории педагогических кадров.

Ключевые слова: профессионально-прикладная физическая подготовка, будущие учителя начальных классов.

THE STATE OF PROFESSIONAL-APPLIED PHYSICAL TRAINING OF THE FUTURE TEACHERS OF PRIMARY CLASSES

Alexey KOSTENKO

Luhansk Taras Shevchenko National University

Abstract. This article tackles the problem of modern condition of professionally-applied physical efficiency of the future primary school teachers. It is revealed that the current state of professionally-applied physical efficiency of the specialists of this category has low or average rate. The data obtained challenge to pay more attention to the ways of improvement of professionally-applied physical training of this category of teachers.

Key words: professionally-applied physical efficiency, future teacher of primary school.